

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru „ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Plán energetické účinnosti 2011“

KOM(2011) 109 v konečném znění

(2011/C 318/26)

Zpravodajka: **paní SIRKEINEN**

Dne 8. března 2011 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Plán energetické účinnosti 2011

KOM(2011) 109 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 22. června 2011.

Na 473. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. července 2011 (jednání dne 14. července), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko jednomyslně.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV závěrem

- připomíná svou plnou podporu cíli zlepšení energetické účinnosti jako ústřední součásti strategie Evropa 2020;
- zdůrazňuje, že energetická účinnost a úspory energie závisí hlavně na jednání občanů, podnikatelů a pracovníků a na změně jejich chování;
- doporučuje klást větší důraz na dlouhodobé udržitelné účinky než na krátkodobé cíle;
- podtrhuje, že úspory energie by měly podporovat hospodářský rozvoj, sociální blahobyt a kvalitu života;
- vyzvedává odpovědnost členských států, přičemž EU by měla vytvořit společný rámec;
- zdůrazňuje důležitost volby správných nástrojů a domnívá se, že dobrovolné dohody jsou užitečné. V případě, že nefungují pozitivní pobídky, je ovšem nezbytné stanovit závazná opatření;
- zdůrazňuje význam kombinované výroby tepla a elektřiny jako vysoce účinné výroby energie;
- nepodporuje stanovení všeobecného závazného cíle energetické účinnosti, ale doporučuje zaměřit úsilí na dosahování reálných výsledků;
- zdůrazňuje nezbytnost zajistit finanční podporu a investice pro uplatnění značného potenciálu v nových členských státech.

1.2 EHSV doporučuje

- Komisi, aby v akčním plánu pro energetiku:
 - objasnila otázku měření výsledků opatření ke zlepšování energetické účinnosti;
 - lépe vysvětlila, z čeho vychází odhad spotřeby energie v roce 2020;
 - přikládala strategičtější význam vnitrostátním akčním plánům energetické účinnosti a aby byly během jejich přípravy a hodnocení zohledněny konzultace veřejnosti;
 - objasnila požadavek, aby veřejný sektor zdvojnásobil tempo obnovy budov;
 - vypracovala a zveřejnila rozsáhlou studii o bílých certifikátech;
 - využívala cílených opatření k řešení jednotlivých situací, kdy zůstává nevyužit značný potenciál energetické účinnosti, a aby rovněž zajistila možnost poskytování státní podpory ve zvláštních případech;
 - vyžadovala zajištění přístupu k sítím pro elektřinu z kombinované výroba tepla a elektřiny, aby se zvýšil podíl kombinované výroby tepla a elektřiny;
- *ohledně opatření na podporu změny chování:*
 - soustředit se na spotřebitele energie;
 - posílit úlohu veřejného sektoru, jehož příkladem by se v oblasti energetické účinnosti měly řídit podniky a domácnosti;

- studovat chování lidí a zaměřit opatření ke zvyšování informovanosti a povědomí na jednotlivé skupiny uživatelů;
- zajistit, aby měli uživatelé z opatření prospěch;
- poskytnout, je-li to nezbytné, pečlivě navržené účinné pobídky, které i v mírné podobě mohou přinášet výsledky;
- aby stavebníci i vlády zajistili, že se dodatečné investice do budov odrazí v jejich hodnotě;
- zvýšit a přizpůsobit vzdělávání a odbornou přípravu ve stavebním odvětví;
- podporovat pořádání školení o energetické účinnosti pro veřejnou správu, a to i v oblasti ekologických veřejných zakázek;
- aby Komise prozkoumala problémy a – bude-li to zapotřebí – revidovala předpisy ohledně certifikátů energetické náročnosti budov a nového systému označování spotřebičů ekoštitky;
- aby Komise vyhodnotila dopady zavedení inteligentního měření na spotřebitele energie a navrhla dodatečná opatření k dosažení reálných výhod;
- pokračovat a rozvíjet dobře fungující vnitrostátní systémy dlouhodobých dobrovolných dohod a využít jich rovněž pro veřejný sektor;
- skutečně zapojit všechny zainteresované strany – občany, podnikatele, pracovníky.

2. Úvod

2.1 Energetická účinnost je jádrem strategie Evropa 2020. **Příspěvá ke všem třem hlavním cílům energetické politiky EU** – bezpečnosti zásobování, konkurenceschopnosti a ochraně životního prostředí / boji proti změně klimatu. EHSV vždy podporoval cíl zlepšení energetické účinnosti a v řadě svých stanovisek se vyslovil k příslušným opatřením.

2.2 **Toto stanovisko se týká dvou iniciativ.** EHSV se rozhodl, že v roce 2011 připraví stanovisko z vlastní iniciativy na téma energetická účinnost se zaměřením na změny chování a cesty k dosažení výsledků. Když Komise v březnu 2011 zveřejnila svůj nový *Plán energetické účinnosti 2011*, rozhodl se Výbor, že své názory na něj představí v tom samém stanovisku.

2.2.1 Proto jsou v tomto stanovisku závěry a doporučení a kapitoly 2. Úvod a 4. Obecné připomínky k energetické účinnosti pro obě části společné. Kapitoly 3. Shrnutí sdělení Plán energetické účinnosti 2011 a 5. Konkrétní připomínky se týkají sdělení Plán energetické účinnosti, zatímco kapitola 6. Příklady dobře fungujících opatření na podporu změny chování se týká vlastní iniciativy Výboru. Tato poslední kapitola primárně vychází ze závěrů slyšení konaného dne 18. května 2011.

2.3 Hrubá domácí **spotřeba energie** (bez využití na neenergetické účely) na rok 2020 byla v roce 2007 odhadována na 1 842 Mtoe (milionů tun ropného ekvivalentu), což odpovídá cíli úspory 368 Mtoe. Poslední propočty odhadují spotřebu v roce 2020 na 1 678 Mtoe. Poslední statistiky z roku 2008 ukazují hrubou domácí spotřebu energie EU ve výši 1 685 Mtoe.

2.4 Konečná spotřeba energie v roce 2008 činila 1 169 Mtoe. 25 % této energie se spotřebovalo v sektoru bydlení a 12 % ve službách. V domácnostech připadá 67 % spotřeby energie na vytápění, 15 % na osvětlení a domácí spotřebiče, 14 % na ohřev vody a 4 % na vaření. Doprava se na spotřebě energie podílí 32 %, průmysl 27 % a jiné využití 4 %.

3. Shrnutí sdělení Plán energetické účinnosti 2011

3.1 **Předcházející plán energetické účinnosti** z roku 2006 a související právní a další opatření se staly úspěšnými motory zlepšení energetické účinnosti. Nebyly však navrženy tak, aby umožnily dosáhnout do roku 2020 cíle 20 % úspory primární energie v EU, neboť tento cíl byl vytyčen až později. Podle odhadů dosáhne EU poloviny tohoto cíle.

3.2 Nový plán je součástí **stěžejní iniciativy** strategie Evropa 2020 „**Evropa účinněji využívající zdroje**“. Záměrem je dosáhnout do roku 2020 cíle 20 % úspory. Plán představuje cíle Komise, jichž má být dosaženo cestou právních a dalších návrhů v dalším průběhu roku 2011, a to nejprve revizí směrnic o energetických službách a o kombinované výrobě tepla a elektřiny (¹).

3.3 **Plné provedení** stávajících a nových opatření má podle Komise potenciál dosáhnout ročních úspor až do výše 1 000 EUR na každou domácnost, vytvořit až 2 miliony pracovních míst, snížit roční emise skleníkových plynů o 740 milionů tun a zlepšit konkurenceschopnost evropského průmyslu.

3.4 Největší **potenciál úspory** mají budovy. Pozornost se zaměřuje na urychlení obnovy veřejných i soukromých budov a na zlepšení účinnosti jejich součástí a spotřebičů:

- **závazný cíl** zdvojnásobení míry obnovy veřejných budov, tak aby dosáhly úrovně nejlepších 10 % budov ve vnitrostátním fondu a aby od roku 2019 všechny nové budovy dosahovaly úrovně „téměř nulové spotřeby energie“;
- podpora smluv o energetické účinnosti a Paktu starostů a primátorů.

(¹) Úř. věst. L 114, 27.4.2006, s. 64, a Úř. věst. L 52, 21.2.2004, s. 50.

3.5 Opatření ke snížení spotřeby energie v **obytných domech**:

- podpora využívání dálkového vytápění a chlazení;
- právní předpisy pro řešení problému nejednotnosti motivací (majitelé a nájemníci);
- podpora odborné přípravy pro naplnění potřeby dvojnásobného počtu kvalifikovaných pracovníků v oblasti obnovy budov;
- podpora společnostem poskytujícím energetické služby při překonávání překážek na trhu.

3.6 Opatření ke zlepšení energetické účinnosti v **odvětví výroby energie** (30 % spotřeby primární energie):

- závazný požadavek dosažení úrovně nejlepších dostupných technologií u nových zařízení i u zařízení, jimž se obnovuje povolení;
- povinnost kombinovaných systémů výroby tepla a elektřiny u nových zařízení na výrobu tepelné energie tam, kde je dostatečná potenciální poptávka po vytápění nebo chlazení a přednostní přístup k elektřině z kombinované výroby tepla a elektřiny;
- lepší zohledňování energetické účinnosti při rozhodování a monitorování ze strany regulátorů vnitrostátních sítí;
- zavedení vnitrostátních režimů povinné úspory energie ve všech členských státech (bílé certifikáty?).

3.7 Nová opatření **pro zpracovatelský průmysl**:

- podpora členských států, aby malým a středním podnikům poskytovaly informace a vhodné pobídky (daňové, finanční);
- povinné pravidelné energetické audity u velkých podniků a pobídky k zavedení systémů pro hospodaření s energií;
- požadavky na ekodesign u standardních průmyslových zařízení, jako jsou motory, čerpadla, kompresory, sušící, tavicí, slévárenská a destilační zařízení a pece;
- podpora dobrovolných dohod založených na jasných cílech, metodikách, systémech měření a monitorování.

3.8 Komise bude i nadále napomáhat rozvoji, testování a zavádění nových energeticky účinných **technologií**.

3.9 **Financování** zlepšování energetické účinnosti pro překonání selhání trhu a regulačních opatření je primárně v působnosti jednotlivých států. Jako doplněk k tomu podporuje EU energetickou účinnost prostřednictvím programů politiky soudržnosti, programu Inteligentní energie – Evropa, zprostředkovaného financování, plánu evropské hospodářské obnovy a rámcového programu pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace. Při přípravě příštího finančního rámce provede Komise analýzu dalších možností.

3.10 Pokud jde o **spotřebitele**, provede Komise studie a konzultace, jak nejlépe dosáhnout změny chování. Další opatření:

- přísnější normy spotřeby pro některé domácí spotřebiče;
- usnadnění zavádění účinnějších stavebních součástí na trh, například uplatněním rámců pro ekodesign nebo pro označování štítky na okna nebo ekodesign a označování celých systémů;
- lepší informace o spotřebě energie prostřednictvím účtů apod., zavedení povinnosti poskytnout do roku 2020 nejméně 80 % spotřebitelů inteligentní měřicí přístroje (za předpokladu, že to bude podepřeno pozitivní vnitrostátní analýzou nákladů a přínosů), zavedení nových inteligentních systémů pro úspory energie (za respektování osobních údajů);
- energetické štítky a normy pro domácí spotřebiče a budovy, informující o jejich připravenosti pro „inteligentní síť“.

3.11 **Doprava**, ač jde o odvětví s nejrychlejším růstem spotřeby energie, není předmětem tohoto plánu, neboť se v brzké době očekávalo vypracování bílé knihy o dopravě (zveřejněna v dubnu 2011).

3.12 **Vnitrostátní akční plány energetické účinnosti** by měly být rozšířeny na celý energetický řetězec. Podávání zpráv a monitorování bude součástí koordinace politiky ex-ante v rámci strategie Evropa 2020, tzv. evropského semestru.

3.13 Komise dosud nenavrhla **závazné vnitrostátní cíle**. V roce 2013 provede posouzení vývoje a pokud bude nepravděpodobné dosažení cíle 20 %, navrhne závazné vnitrostátní cíle. Plán obsahuje některé konkrétní odvětvové cíle, jak je uvedeno výše.

4. Obecné připomínky k energetické účinnosti

4.1 EHSV vítá návrh Komise ohledně nového plánu energetické účinnosti, jenž byl nakonec předložen s velkým zpožděním. Výbor podporuje cíl sdělení, má však několik připomínek a přání týkající se objasnění, jež jsou uvedena v tomto stanovisku. EHSV je připraven sdělit své podrobné názory na legislativní a další návrhy k provedení tohoto plánu. Energetická účinnost a úspory energie závisí především na jednání občanů, podnikatelů a pracovníků, a proto mají mimořádný význam konzultace občanské společnosti a její zapojení.

4.2 Za **současných hospodářských podmínek**, při omezených veřejných financích, vysoké nezaměstnanosti a obecně chybějící důvěře potřebné k investicím není tento úkol snadný, a to i přesto, že by mohl přinést výhody v relativně krátké době. Nejdůležitější je zajistit opravdový, udržitelný, dlouhodobý vývoj směrem k mnohem lepší energetické účinnosti. Tlak na krátkodobé výsledky nemusí přinášet výsledky udržitelné.

4.3 Pro dosažení reálných výsledků má zásadní význam **volba opatření**. Jak již bylo uvedeno ve stanovisku k energetické účinnosti z roku 2008 ⁽²⁾, EHSV se domnívá, že dobrovolné dohody s vnitrostátními subjekty jsou užitečné, z veškerých schválených dohod by však mělo jasně vyplývat, že nedosažení cílů bude mít za následek stanovení závazných opatření. Regulace je samozřejmě v mnoha případech nezbytná, ovšem jen tehdy, pokud nefungují pozitivní pobídky. Je třeba využít všech příležitostí k sociálnímu a občanskému dialogu a zabránit dodatečné administrativní zátěži pro všechny, zejména pak pro malé a střední podniky.

4.4 Situace je obzvláště paradoxní v **novějších členských státech**, kde je potenciál pro zlepšení energetické účinnosti největší, avšak hospodářské zdroje nejslabší. Je například naléhavě nutné opravit netěsné systémy dálkového vytápění a zajistit vysokou kvalitu v sektoru budov a spotřebičů. Vlády musí jednat v obecném a dlouhodobém zájmu. Měly by být lépe využívány strukturální fondy.

4.5 Při diskuzích o **energetické účinnosti a úsporách energie** je dobré mít na paměti některé základní aspekty.

4.5.1 Lepší energetická **účinnost znamená** méně vložené energie v poměru k jednotce energie získané. Toho lze dosáhnout zejména za pomoci lepších technologií. Investice do nových technologických řešení přinášejí dlouhodobé účinky po celou dobu jejich životnosti. Zásadní však není jen vývoj technologií, ale také jejich využívání.

4.5.2 Navzdory zlepšení energetické účinnosti **může spotřeba** energie dokonce i v dobách hospodářských obtíží **nadále růst**, a to v důsledku vyšších příjmů, rostoucího počtu domácností s vyšší úrovní komfortu a větším počtem domácích spotřebičů, častějšího cestování atd.

4.5.3 **Úspory** energie naproti tomu znamenají snižování spotřeby energie hlavně prostřednictvím změn chování. To musí být hlavním cílem opatření. K dosažení reálných výsledků musí být tyto změny trvalé, avšak tzv. „jojo efekt“ je může snadno znehodnotit. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné věnovat větší a bližší pozornost motivům a vzorcům lidského chování. Jaké druhy pobídek skutečně přimějí lidi ke změně jejich chování? (viz také 6. kapitola)

4.5.4 Úspory energie mohou být rovněž důsledkem **snížené hospodářské aktivity**, čehož jsme byli svědky během nedávné finanční krize. Zvyšování úspor energie by mělo podporovat hospodářský rozvoj, sociální blahobyt a kvalitu života. Důležitým cílem je oddělení hospodářského růstu od růstu spotřeby energie.

4.5.5 Rovněž je třeba posoudit, jaký dopad mají **náklady** spojené s opatřeními v oblasti energetické účinnosti **na spotřebitele**, a tento dopad zmírnit, aby spotřebitelé neměli obtížnější přístup k energii a nezhoršilo se energetické vyloučení. Je mimořádně důležité usilovat o dosažení lepší rovnováhy mezi náklady a přínosy energetické účinnosti, aniž by se ohrozila univerzálnost a dostupnost energie pro spotřebitele.

4.6 Ožehavým tématem je **měření výsledků** opatření ke zlepšování energetické účinnosti. Je překvapující, že se o tom Komise vůbec nezmiňuje, a to dokonce ani v posouzení dopadů plánu. V mnoha případech jsou za výsledky považována tato opatření jako taková a jejich teoretický potenciál. Skutečné souhrnné výsledky, jako je změna v plánované spotřebě energie, se dostaví až se značným zpožděním. K tomu všemu přistupuje ještě zpožděná dostupnost statistických údajů – současné nejnovější jsou z roku 2008!

4.7 **Důvod pro odhad**, že EU dosáhne do roku 2020 polovičního cíle, je také poněkud nejasný. Vychází zjevně z řady zdrojů a propočtů, přičemž bere v úvahu nedávný hospodářský útlum. Jde však o průměrný výsledek, nebo o neoptimističtější, či nejpessimističtější scénář?

4.8 EHSV se domnívá, že energetická účinnost a úspory energie spadají především pod **odpovědnost členských států**, a to z důvodu rozsáhlého potenciálu na místní úrovni, daného místními poměry a zvyklostmi. Výbor zvláště zdůrazňuje důležitost propracovaných a ambiciózních vnitrostátních akčních plánů energetické účinnosti. Upozorňuje, že tyto plány by měly mít strategičtější význam než doposud a během jejich přípravy a hodnocení by měly být zohledněny konzultace veřejnosti. Vítá navrhovaný nový přístup k podávání zpráv a monitorování. Členské státy by se neměly této odpovědnosti vyhýbat a Komise by měla tuto jejich odpovědnost posilovat a vytvořit společný rámec pro tyto aktivity.

⁽²⁾ Úř. věst. C 77, 31.3.2009, s. 54.

4.9 Výbor souhlasí s názorem Komise na **úlohu**, která v této souvislosti připadá EU a jež se opírá o čl. 194 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie. To ve stručnosti znamená: zabránění narušením vnitřního trhu, společný rámec pro mechanismy, avšak samostatnost členských států při stanovování konkrétních cílů, kterých bude dosahováno v součinnosti s EU, platformu pro výměnu osvědčených postupů a budování kapacit, financování prostřednictvím nástrojů EU a podporu EU na mezinárodním poli.

4.10 Je zřejmé, že ke zlepšení energetické účinnosti je třeba využít veškerý potenciál. Aby bylo možné dosáhnout v přiměřeném časovém rámci hmatatelných výsledků bez vysokých nákladů a motivovat tak zúčastněné strany, je třeba zaměřit opatření nejprve na oblasti s **největší efektivitou nákladů** a se značným potenciálem.

4.11 **Z navrhovaných opatření** podporuje Výbor zavedení požadavků na ekodesign a energetické štítky, nejprve však musí být vyhodnoceno fungování nového systému štítků (viz odstavec 6.8). Podporuje rovněž opatření pro překonání počátečních finančních překážek při renovaci a obnově budov. Výbor také doporučuje prošetřit všechna odvětví, v nichž lze účinně využívat dlouhodobé dobrovolné dohody.

4.11.1 Veškerá opatření je potřeba provádět s pečlivým ohledem na efektivitu nákladů a na rozdílné podmínky. Domácnostem, průmyslu ani veřejnému sektoru nesmí vznikat přílišná zátěž. Vyšší ceny energií a související náklady vedou teoreticky k nižší spotřebě energie, ale v praxi znamenají nebezpečí energetické chudoby, neboť cenová pružnost domácností je podle zkušeností nízká. Ohrožena je rovněž konkurenceschopnost průmyslu a pracovní místa. To sice vypadá jako samozřejmost, vzhledem k některým návrhům Komise je to však nutné připomenout. Přípomínky k těmto návrhům jsou uvedeny v následující kapitole.

4.11.2 Výbor zdůrazňuje obavy ohledně vlivu určitých opatření na náklady, jež nesou spotřebitelé, a jejich možných dopadů na spotřebitele. Je zásadní, aby byla politika zaměřena na co možná nejdélejší a nejudržitelnější řešení energetické chudoby, totiž na radikální zlepšení standardu energetické účinnosti bydlení, především obydlí obývaných domácnostmi s nízkým příjmem a zranitelnými domácnostmi.

4.11.3 Jak zdůrazňuje Komise, existují v mnoha členských státech účinné programy, z nichž některé úspěšně probíhají již řadu let, ba dokonce desetiletí. Výbor se domnívá, že jasnou prioritou je, aby pokračovaly a tam, kde je to vhodné, byly posíleny, a ne aby byly označeny za zastaralé a místo nich byla podporována pouze nová opatření.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Výbor souhlasí, aby byla veřejnému sektoru svěřena úloha průkopníka a aby se jeho příkladem řídily podniky a domácnosti. Požadavek na zdvojnásobení tempa obnovy

budov by se však mohl navzdory svým pozitivním účinkům ukázat jako příliš tíživý. Rovněž je zapotřebí jasnější definice, co je budova veřejného sektoru.

5.2 Je třeba podpořit opatření ke zlepšování energetické účinnosti a zvyšování úspor energie v domácnostech. EHSV v roce 2008 ⁽³⁾ zveřejnil podrobná doporučení týkající se opatření, zejména daňových pobídek, v oblasti energetické účinnosti budov. Výbor v této souvislosti připomíná význam, který má lepší porozumění lidskému chování při navrhování nejnvhodnějších pobídek, jež nemusí být vždy ekonomické (viz také odstavce 6.5 a 6.5.1).

5.3 Výbor podporuje cíl zlepšení účinnosti při výrobě tepla a elektrické energie, avšak některá z navrhovaných opatření by mohla být příliš tíživá a neúčinná.

5.3.1 Energetické odvětví by samo o sobě mělo poskytovat energetickým podnikům dostatečné ekonomické pobídky, aby investovaly do energeticky nejúčinnějších dostupných a použitelných technologií, díky čemuž by se dalo vyhnout značným veřejným pobídkám. Nejnovější technologické vynálezy, jež dosud nejsou dořešeny a jsou velmi nákladné, tj. nejsou ve skutečnosti dostupné na trhu, by měly dostávat podporu na další rozvoj před tím, než se dostanou k uživatelům.

5.3.2 Výbor zdůrazňuje význam kombinované výroby jako vysoce účinné výroby tepla a elektřiny. **Kombinovaná výroba tepla a elektřiny** se s úspěchem používá po celé Evropě, její potenciál úspory nákladů však není zcela využit. Dálkové vytápění a chlazení má v Evropě dosud značný potenciál, avšak s povinností jeho zavádění je třeba zacházet opatrně, protože systémy dálkového vytápění a chlazení představují příliš nákladnou investici, než aby se za několik let přestaly používat. Zajištění přístupu k sítím pro elektřinu z kombinované výroby tepla a elektřiny může být užitečným opatřením k podpoře nákladově efektivního šíření centralizovaných a decentralizovaných systémů kombinované výroby tepla a elektřiny.

5.4 Výbor souhlasí s Komisí, že energetická účinnost je **slibným podnikatelským odvětvím**. K jeho rozvoji by se však mělo přistupovat prostřednictvím posilování poptávky, nikoliv primárně nabídky. Energetické podniky by jistě měly mít povinnost poskytovat mnohem lepší informace, včetně informací o účtech, než je v současnosti často běžné. Již ve svém stanovisku ke směrnici o energetických službách ⁽⁴⁾ vyjádřil Výbor pochybnost o zavádění povinných úspor energie pro energetické podniky, neboť se přičí logice podnikání.

5.4.1 Pokud jde o **bílé certifikáty**, navrhuje Výbor, aby Komise vypracovala rozsáhlou studii o existujících mechanismech a zohlednila výsledky jejich uplatnění, včetně analýzy jejich celkových dopadů a slučitelnosti s vnitřním trhem a další existující legislativou.

⁽³⁾ Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 62.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 120, 20.5.2005, s. 115–118.

5.5 Komise konstatuje, že největší pokrok v oblasti energetické účinnosti zaznamenal **zpracovatelský průmysl**, a to o 30 % během 20 let. Na energeticky náročná odvětví se již navíc zaměřují opatření na úrovni EU, jako např. systém pro obchodování s emisemi. Není jasné, co Komise myslí „velkými průmyslovými podniky“, zda velké spotřebitele energie, např. energeticky náročná odvětví, nebo jakékoliv velké podniky? Výbor v každém případě důrazně podporuje opatření navrhovaná Komisí ke zvyšování energetické účinnosti v malých a středních podnicích.

5.5.1 Vždy je prostor k dalšímu zlepšování, a aby k němu došlo, Výbor navíc doporučuje využívání dlouhodobých dobrovolných dohod. V určitých případech jistě existuje mimořádně velký nevyužitý potenciál účinnosti. Jestliže však nebyl potenciál energetické účinnosti využíván v malé části určitého odvětví, není to ještě důvodem pro přijetí nových závazných opatření pro celá odvětví. Situace, kdy zůstává nevyužit značný potenciál energetické účinnosti, by měly být řešeny příměji a selektivněji. Energetické audity a systémy hospodaření se uplatňují v široké a stále rostoucí míře a tvoří obvykle součást závazků v rámci dobrovolných dohod. V této souvislosti je důležité, aby byla prosazena možnost poskytovat státní podporu, neboť pravidla EU zakazují poskytování státní podpory opatřením závazné povahy.

5.5.2 **Rozšíření** požadavků na **ekodesign** na standardní průmyslová zařízení si zaslouží prozkoumat, nesmí se tím však omezovat obecné využívání na míru šitých řešení ani schopnost dále inovovat.

5.6 Výbor souhlasí s Komisí, že značný nevyužitý potenciál pro účely úspor energie se skrývá ve **využití IKT**, např. inteligentního měření a řady s tím spojených aplikací. To je slibnou oblastí pro evropské inovace, jež by měly být ve spolupráci jednotlivých zainteresovaných stran směle rozvinuty.

5.7 Výbor již dříve vyjádřil své pochybnosti ohledně **všeobecných závazných cílů** energetické účinnosti, a doporučil prozkoumat dosažitelnost odvětvových cílů na základě jednotlivých případů. Výbor oceňuje skutečnost, že se Komise tohoto přístupu prozatím drží. Veškeré úsilí by se mělo zaměřit na opatření pro dosahování reálných výsledků.

5.8 Výbor lituje, že sdělení nepojednává o energetické účinnosti ve **službách**, např. v maloobchodě, ve volném čase a sportu, s výjimkou případů týkajících se budov. Rovněž pouze zmiňuje, avšak dále nerozvíjí téma **vnějšího rozměru** energetické účinnosti. Výbor v minulých letech předložil ve dvou stanoviscích svá doporučení k vnější energetické politice EU, a to včetně energetické účinnosti (stanovisko EHSV *Vnější rozměr energetické politiky Evropské unie*, Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 8, a *Dodávky energie: jaký druh politiky sousedství potřebujeme k zabezpečení dodávek pro EU?* (CESE 541/2011)).

6. Opatření na podporu změny chování

6.1 **Strana dodavatelů** energie byla předmětem mnoha politických opatření na zvýšení energetické účinnosti, a v ještě větší míře nového plánu Komise zabývajícího se celým energetickým řetězcem. Zavádí se podpora technického rozvoje, normy minimální energetické účinnosti, energetické štítky a požadavky na certifikaci a na unijní i vnitrostátní úrovni se plánují další opatření. Toto vše však samo o sobě k dosažení reálných výsledků nestačí, protože velmi mnoho závisí na chování občanů a podniků. Výbor by proto rád z vlastní iniciativy obrátil pozornost na **stranu odběratelů** a na praktické zkušenosti s opatřeními ke změně chování.

6.1.1 Výbor uspořádal dne 18. května 2011 **slyšení** na toto téma. Program a prezentace jsou dostupné na internetové stránce ⁽⁵⁾. Tato kapitola se opírá o příspěvky a diskuze uvedeného slyšení.

6.2 Existuje **značný potenciál** úspor energie, a to dokonce **bez jakýchkoliv investic**. Například v domácnostech pouhým vypínáním světel v prázdných místnostech, snížením pokojové teploty, neponecháváním přístrojů v pohotovostním režimu, menším používáním automobilu, úspornější jízdou apod. I v podnicích odhalují audity podle dobrovolných dohod mnoho opatření stejného druhu.

6.2.1 Dobrým příkladem úspěšných dobrovolných opatření je sám EHSV. Poslední průzkum EMAS týkající se budov EHSV a VR ukázal, že od roku 2008 do prosince 2010 klesla spotřeba elektrické energie o 10,6 % a plynu o 30,3 %.

6.3 **Informovanost a uvědomění** jsou prvními kroky k naplnění těchto jednoduchých opatření, a stejně tak dalších, jež vyžadují určité investice. Zkušenosti např. dánského podniku SEAS-NVE jako jednoho z mnoha ukazují, že aby byly informace účinné, musí být rozčleněny na různé uživatelské hodnoty, preference a potřeby. Z tohoto důvodu je nezbytné hlubší porozumění lidskému chování, přičemž důležitým nástrojem je zde psychologie chování.

6.3.1 Pro lepší orientaci v záplavě informací potřebují spotřebitelé energie pomoc s **porovnáním** charakteristik spotřebičů a opatření. Dobrým příkladem takových snah je internetová stránka Topten od WWF a další, dostupné v celé Evropě.

6.3.2 „Nezájem – předběžné uvažování – uvažování – příprava – jednání – návyk“, to jsou **kroky, jimiž** podle zkušenosti hnutí za přechod k nové formě měst (Transition Town Movement) **prochází občan** na cestě k úsporám energie. Jednání je podmíněno uvědoměním, to však samo o sobě nestačí.

(5) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-energy-efficiency-changing-behaviour>.

6.3.3 Podle nedávné **studie OECD** je největší motivací ke snížení spotřeby energie v domácnosti levnější zařízení, zatímco více praktických informací a přesvědčení o prospěšnosti životnímu prostředí zaznamenávají mnohem menší úspěch.

6.4 Tvůrci politik proto **nesmí spoléhat** na to, že výsledky energetické účinnosti a úspor energie zajistí **pouze opatření ke zvyšování informovanosti a povědomí** nebo zprávy z oblasti environmentální politiky. Z opatření musí mít prospěch spotřebitelé i další uživatelé energie. Takovým prospěchem může být nižší účet za energii, bude-li bezprostřední. Jinak bude zapotřebí pobídek.

6.5 Možnými **ekonomickými pobídkami** jsou nižší DPH, záruky, přímé dotace atd. Je jich zapotřebí, ale mělo by se jich využívat velmi opatrně, zejména při současném omezení veřejných financí. Například nejnovější, velmi drahé technologie by měly dostávat spíše podporu na svůj další vývoj k nižší ceně, než aby byli uživatelé pobízeni k investování do nich.

6.5.1 Více a účinněji přispět by mohly **strukturální fondy** EU, a to zejména v nových členských státech, kde je potenciál vysoký a podpora naléhavě potřebná. Komise by měla prozkoumat důvody nízkého využívání dostupných zdrojů a tam, kde je to vhodné, revidovat pravidla pro financování. Zdá se, že v mnoha případech je příspěvek z fondů EU příliš nízký, než aby fungoval jako pobídka.

6.6 Dokonce i velmi **mírné pobídky** mohou být účinné. Může stačit pozitivní hodnocení vyslovením uznání v dopisu nebo úspěch v místní konkurenci. Dobré výsledky přináší sociální tlak okolí. V mnoha případech je směřované doporučení od přítele. Pro posílení těchto druhů pobídek by se dala využít sociální média. Tyto jevy, nazývané též „nudges“ čili postrčení, by měly být dále zkoumány a rozvíjeny.

6.7 Ve **stavebním odvětví** je energetická náročnost nových budov záležitostí regulace. Problém, který je i zde nutno vyřešit, je otázka nejednotnosti motivací (majitelé a nájemníci).

6.7.1 U starého **fondů budov** se opatření ke zlepšení energetické účinnosti střetávají s pochybnostmi o finanční účinnosti investice. Výsledky jsou ještě ovlivňovány chováním a hodnota investice na trhu je nejasná. Stavebníkům by se mělo dostat jistoty např. prostřednictvím záruk vysoké účinnosti. Vlády by měly – vedle opatření ke zvyšování povědomí – sledovat stabilní politickou strategii a poskytovat finanční pobídky.

6.7.2 Zlepšení by mělo být poskytnuto zdarma **domácnostem s nízkým příjmem** a nemělo by být financováno

prostřednictvím úvěrů, neboť mnoho domácností s nízkým příjmem není ochotných vzít si úvěr nebo si ho nemohou dovolit. Nákladově efektivnějším řešením často bývá zlepšovat obydlí ulici za ulicí, čtvrtí za čtvrtí.

6.7.3 **Certifikace energetické náročnosti budov** je – teoreticky – pozitivní opatření. V praxi se vyskytuje řada problémů, od nekvalifikovaných auditorů po absenci reálné hodnoty certifikátů na trhu. Testy ukázaly, že výsledky hodnocení jedné a té samé budovy různými auditory jsou velmi odlišné. Směrnice o energetické náročnosti budov ponechává na členských státech, zda pro výpočet použijí poptávku po energii nebo spotřebu energie, a totéž činí i související norma EN 15217. Je nutný jednotný evropský certifikát energetické náročnosti budov založený na propočtené poptávce po energii a přezkum normy EN 15217. Komise by se měla vážně zabývat požadavky a systémem certifikace a zavést alespoň jednotná kritéria pro audity. Vhodným řešením bude harmonizovaná metoda výpočtu spotřeby energie v budovách na základě referenčních budov pro různé klimatické zóny.

6.7.4 Pro stavbu nových budov i pro renovaci starých je nezbytná dostupnost **kvalifikovaného** plánování, projektování a kvalifikovaných pracovních sil, jejichž nedostatek je překážkou. Jsou naléhavě nutná účinná opatření ke zlepšení vzdělání a odborné přípravy všech zainteresovaných stran, od architektů a urbanistů až po dělníky, a rovněž k přizpůsobení studijních programů potřebám energetické účinnosti.

6.8 U **domácích spotřebičů** jsou důležitým opatřením pro informovanost spotřebitele ekoštítky. Ty přinesly dobré výsledky a mohly by je přinášet i nadále, byť jejich největší potenciál byl již zřejmě využit. Nicméně inovovaný systém se setkal s výhradami. Není dostatečně jasný a může vést k nesprávnému pochopení (např. A+ může být prezentováno jako nejlepší úroveň účinnosti). Ani jejich vzhled nebyl spotřebiteli dostatečně prověřen. Komise by měla prověřit situaci a provést nezbytné úpravy.

6.9 Rychle se šíří **inteligentní a dálkové měření** spotřeby energie, v souladu s požadavky EU. To jasně zvyšuje produktivitu energetických podniků. Avšak přínos těchto metod pro domácnosti, jež za ni hlavně přímo nebo nepřímo platí, je nejistý. Měřicí přístroj sám o sobě příliš nezmůže. Spotřeba energie by navíc měla být snadno a jasně viditelná, přičemž mnoho inovativních řešení poskytuje a vyvíjí odvětví IT. Kromě toho by měl být dostupný jednoduchý způsob, jak přizpůsobit spotřebu energie konkrétnímu spotřebiteli (např. umožnit energetickým podnikům přerušit v určitých hodinách dodávky apod.). Komise by v současnosti měla analyzovat používání inteligentních měřicích přístrojů v členských státech a jeho dopady na chování domácností a – bude-li to zapotřebí – upravit stávající předpisy nebo navrhnout další opatření, a to za respektování osobních údajů.

6.10 V průmyslu ukázaly **dlouhodobé dobrovolné dohody** přesvědčivě pozitivní výsledky v mnoha členských státech, např. ve Finsku. Pobídky se obvykle váží na tyto systémy. Ve finském případě je při velmi mírných pobídkách motivačním faktorem to, že účastníci chápou, že v případě selhání je alternativou regulace. Dobrovolné dohody by mohly být účinným opatřením i ve veřejném sektoru, jak ukazuje nejnovější vývoj ve Finsku. Odvětvové dohody na úrovni EU přinesly sice jisté výsledky, avšak ne vždy fungovaly tak, jak se očekávalo. To ovšem není důvodem pro negativní vnímání existujících a dobře fungujících vnitrostátních dlouhodobých dohod.

6.11 Celkově řečeno musí spotřebitelé energie své chování změnit zásadně a trvale. Občané, coby spotřebitelé, pracovníci a voliči, mají klíčový význam. Projekty mohou být úspěšné jen tehdy, budou-li **plně zapojeny všechny zainteresované strany**, nejen orgány a podniky, ale také odbory a uživatelé.

V Bruselu dne 14. července 2011.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON
